

NORGES INDSKRIFTER

MED DE ÆLDRE RUNER.

UDGIVNE

FOR

DET NORSKE HISTORISKE KILDESKRIFTFOND

VED

SOPHUS BUGGE.

I.

CHRISTIANIA.

A. W. BRØGGERS BOGTRYKKERI.

1891—1903.

Kapitel VII.

Wimmer har S. 383 f. oplyst, at der paa Thems-Sværdet mellem Runen for *w* og Runen for *h* er et Skilletegn bestaaende af en liden Skraastreg høit oppe, og at der ligeledes imellem Runen for *s* og Runen for *t* er omtrent ved Midten af de to lodrette Stave et Skilletegn bestaaende af en liden Skraastreg. Wimmer har med rette sluttet, at disse Skilletegn angiver en Inddeling af Runerækkens Runer i 3 Grupper, hver paa 8 Runer. Den første Gruppe slutter med *w*; den anden med *s*. Den samme Inddeling af Runerækkens Runer har vi, som S. 6 oplyst, paa Vadstena-Brakteaten. Wimmer mener derfor vistnok med rette, at denne Inddeling af Runerækkens Tegn i 3 Grupper allerede har tilhørt den ældste germanske Runeskrift, fra hvilken baade den nordiske og den angelsaksiske stammer. (Anderledes O. v. Friesen S. 16, 45 f.)

Den yngre nordiske Runeskrift paa 16 Tegn har bevaret Inddelingen i 3 Grupper. Den første Gruppe, som begynder med *f* og slutter med *k*, bestaar her af 6 Tegn. Den anden Gruppe, som begynder med *h* og slutter med *s*, og den tredje, som begynder med *t* og slutter med *x*, bestaar hver af 5 Runer.

Disse Grupper kaldes af Islænderne, ialfald fra 17de Aarh. af, *ættir*, i Ental *ætt*, og betegnes efter den første Rune i Gruppen som *Freys ætt*, *Hagals ætt* og *Tijs ætt*. Af *Freys ætt* ser man, at *ætt* her har været forstaaet i den sædvanlige Betydning »Slægt«, da man af Hensyn til denne Betydning i sen Tid har givet første Rune Navnet *Freyr*, som var et Personnavn, istedenfor *fé*.

Inddelingen i Grupper af de 16 nordiske Runer ligger til Grund for Kvistruner, der betegner hver enkelt Rune ved at angive, hvilket Nummer Runen indtager

i 1ste, 2den eller 3dje Gruppe. Se herom Liljegren, Run-Lära S. 49 ff.; S. Bugge, Rökstenen (1878) S. 80, 130 f.; Löffler i Antiquarisk tidskrift för Sverige VI, 2 og i Nordiska studier tillegnade Noreen S. 191 ff.¹⁾

Meddelelser i et Haandskrift fra St. Gallen (fra 9de eller 10de Aarh.), som er trykte hos Stephens I S. 239 og som indeholder høityske Omdannelser af de ags. Runenavne, viser, at der brugtes Lønskrift, hvis Betegnelse af de forskjellige Runer grundede sig paa den længere Runerækkes Inddeling i 3 Grupper.

Om en mulig Inddeling af den længere nordiske Runerække paa 24 Tegn i 4 Grupper, hver paa 6 Tegn, se ovenfor S. 7 f. Anm. 3.

Brate (Sv. fornminnesför. tidskrift VII S. 55 f.) har skarpsindig formodet, at det islandske Udtryk for Runegrupper *ættir* oprindelig skulde have været forstaaet som Grupper bestaaende af 8 (Runer) og oprindelig være en Afledning af Talordet *átta*²⁾. Men denne Forklaring synes ikke nødvendig og den bliver ialfald meget usikker, navnlig fordi isl. *ætt* i den nævnte Betydning først er paavist i den sene Tid, da Forbindelsen *Freys ætt* godtgjør, at man opfattede *ætt* som »Slægt«.